

EEN GRIJZE SNIP *LIMNODROMUS* BIJ HET LAUWERSMEERA Dowitcher *Limnodromus* near the Lauwersmeer

H. F. DE BOER, L. G. GROEN, J. A. LOTERIJMAN EN C. P. SIKKEMA

Op 4 september 1971 te ca. 16 uur zaten de heren Loterijman en Sikkema op de dijk aan de westzijde van het Lauwersmeer, tussen Oostmahorn en de afsluitdijk (gem. Oostdongeradeel prov. Friesland) en observeerden een groep waadvogels in en bij een ondiepe plas, die door een lage wal van het Lauwersmeer was gescheiden. Er werd waargenomen van een afstand van 150 tot 170 m met een 20, 30, 40, 60 x 60-kijker en een 25-50 x 60 „zoom“-kijker. Op de plas fourageerden o.a. ca. 50 watersnippen. Plotseling werd de aandacht van een der waarnemers getrokken door een vogel in deze groep, die wat betreft gedaante en wijze van voedsel zoeken grote overeenkomst vertoonde met een Watersnip, maar opviel door een totaal verschillend kleurpatroon. De bovenzijde was lichter en grijzer, zonder de zware donkere streping. De kruin was effen getint met terzijde een opvallende lichte wenkbrauwstreep. De onderzijde vertoonde een rossige kleur. Bij de onderlinge discussie, die hierop volgde, werd de mogelijkheid van een Rosse Grutto of een Krombekstrandloper — geopperd op grond van de rossige onderzijde — verworpen vanwege het watersnipachtige postuur van de vogel. Over de suggestie van een Grijze Snip, door een der waarnemers gedaan, kon niet direct worden beslist. Het bleek gewenst de vogel nauwkeuriger op te nemen. De gelegenheid hiertoe deed zich voor op de drie volgende dagen. Vanaf een meer vooruitgeschoven post kon de „bijzondere snip“ ter plaatse weer worden waargenomen door Sikkema op 5 september, door de Boer en Sikkema op 6 september en door Mej. Groen en Sikkema op 7 september, telkens van plm. 16.30 tot 18.30 uur. De weersomstandigheden en ook de zonnestand waren zeer gunstig. Er werd weer gebruik gemaakt van de 25-50x60 „zoom“-kijker. Tevens trachtten de Boer en Sikkema foto's te maken met 40 en 80 cm-telelenzen, maar door de vrij grote afstand van 100 à 120 m werden geen goede resultaten bereikt. Na 7 september werd de vogel ter plaatse niet meer gezien. De vier waarnemers kwamen tot een beschrijving, die als volgt is samen te vatten:

De vogel had het postuur van een Watersnip, maar was iets groter en ook iets „dikker“ of plomper. De snavel was lang en recht maar in verhouding tot de lichaamsgrootte iets korter dan die van de Watersnip. De snavel was donker aan de punt en meer grijsachtig bij de wortel. De kop, de hals en de bovenborst waren effen grijs tot grijsbruin met een donkerder kruin en een opvallende lichte wenkbrauwstreep. De gesloten vleugels vertoonden op een grijsbruine ondergrond een zevental vrij grote bruinzwarte vlekken. Deze vlekken vormden twee onregelmatige rijen, ongeveer parallel met de onder-rand van de vleugels, die ook wat donkerder was. De borst was vuilwit met vage roestbruine „vlokken“. De buik was evenzo getint maar was dieper

roestbruin rond de poten. De flanken, de stuit, de benedenrug en de bovenzijde van de staart waren vuilwit en bezet met fijne bruinigrijze stippels. De poten waren grijsgroen tot grijsbruin en bruiner dan de meer groene poten van de Watersnip.

De vogel zocht zijn voedsel op de karakteristieke wijze van de Watersnip: door op- en neergaande bewegingen met de snavel in het slik. Daarbij bevond hij zich meestal in gezelschap van de Watersnippen maar hield zich toch min of meer apart, soms zelfs geheel afgezonderd.

Soortbepaling. Uit deze waarnemingen kon wel worden opgemaakt, dat wij te maken hadden met een vertegenwoordiger uit de groep van de grijze snippen (*Limnodromus*; Engels: Red-breasted Snipe; Am.: Dowitcher). Tot het geslacht *Limnodromus* behoren drie soorten: *L. scolopaceus* (Noordelijke Grijze Snip of Long-billed Dowitcher), *L. griseus* (Zuidelijke Grijze Snip of Short-billed Dowitcher) en *L. semipalmatus*. De beide eerstgenoemde soorten zijn broedvogels van Noord-Amerika; de laatstgenoemde broedt in Oost- en Midden-Azië. Wat betreft de grootte kwam onze vogel goed overeen met de beide Noord-Amerikaanse soorten. De Aziatische soort is echter aanzienlijk groter, zodat wij deze verder buiten beschouwing kunnen laten. Daarentegen zijn *L. scolopaceus* en *L. griseus* in het veld zeer moeilijk te onderscheiden. Tot omstreeks 1950 werden zelfs alle Noord-Amerikaanse Grijze Snippen gerekend tot één soort, *L. griseus*, met als ondersoorten *scolopaceus*, *griseus* en *hendersoni*. Het tegenwoordige soortonderscheid is gebaseerd op een onderzoek van Pitelka (1950), waarbij behalve de kleur van het verenkleed ook de maten van vleugels, poten en snavel (bepaald aan museum-exemplaren) belangrijk waren. Enkele verschilpunten worden genoemd in Peterson's Vogelgids (Kist 1972). Meer bijzonderheden zijn te vinden in twee artikelen in 'British Birds' (Nisbet 1961, Wallace 1968). Over de determinatie schrijft D. I. M. Wallace o.a. (vrij vertaald): „De soortbepaling van de Grijze Snippen is zonder twijfel de moeilijkste taak waarvoor de enthousiaste waarnemer van waadvogels kan worden geplaatst. Zo mogelijk moeten foto's worden gemaakt en de vogel worden gevangen”.

Onze vogel is dan ook niet met enige zekerheid te determineren op grond van het uiterlijk alléén. Niettemin behoort hij waarschijnlijk tot de soort *L. scolopaceus*. In een artikel van J. R. Jehl Jr. (1963) wordt n.l. vermeld, dat *L. griseus* op de trek in New Jersey aan de Amerikaanse oostkust half-augustus reeds in het grijze winterkleed is, terwijl bij *L. scolopaceus* eind-augustus door gedeeltelijke rui de kop reeds grijs maar de buik nog roodbruin van kleur is. Dit komt overeen met het kleurpatroon van onze vogel.

Buiten de broedtijd zoekt *L. griseus* zijn voedsel hoofdzakelijk aan zee-kusten en riviermonden, terwijl *L. scolopaceus* zich voornamelijk ophoudt aan zoetwaterplassen. In ons geval kwam het biotoop veel meer overeen met dat van *L. scolopaceus* dan dat van *L. griseus*. Na de afsluiting van de Lauwerszee in mei 1969 zijn n.l. de bodemdierpjes van het zilte milieu reeds spoedig afgestorven; zij hebben plaats gemaakt voor een brak- en zoetwater-

fauna. Dit is in overeenstemming met het feit, dat een zoetwatervogel als de Watersnip talrijk aan de plas fourageerde.

Men zou overigens op grond van de ligging van het broedgebied eerder *L. griseus* als dwaalgast in Europa verwachten dan *L. scolopaceus*. De eerstgenoemde soort broedt n.l. in Zuid-Alaska, Centraal Canada en Oostelijk Canada (schiereiland Labrador), terwijl *L. scolopaceus* broedt in Noord- en West-Alaska en in het uiterste noord-oosten van Azië.

Echter ook op de Britse eilanden, waar tot dusver tenminste 83 grijze snippen werden geregistreerd, blijkt, voor zover determinatie mogelijk was, *L. scolopaceus* meer voor te komen dan *L. griseus* (20, respectievelijk 13 exemplaren) (Snow 1971). Alle Britse waarnemingen lagen tussen eind-september en begin-november met uitzondering van één in mei. Van het Europese vasteland zijn ons waarnemingen bekend van een *L. scolopaceus* en vier resp. één *L. griseus* in Zweden (Jenning 1962, Ehrenroth 1967, Andersson 1967), drie *L. scolopaceus* in Duitsland (Hodge 1964, onbevestigd), een *L. griseus* in Frankrijk (Rousseau-Decelle 1959) en een *L. griseus* in Spanje (Peltzer 1964). Voor Nederland is een waarneming gepubliceerd van twee Grijze Snippen op Texel op 12 en 15 september 1963, door twee Duitse bezoekers (Michler en Michler 1964). De vogels worden aangeduid als *L. griseus*, waarvoor echter geen argumenten worden gegeven. Aan de beschrijving zijn deze ook niet te ontleen. Overigens klopt de kleur van de snavel (bij de wortel licht-roodachtig) en de poten (vuil licht-vleeskleurig) niet met onze waarneming en de gegevens uit de literatuur. (Deze waarneming werd door de C.N.A. na langdurige correspondentie en uitvoerig onderzoek dan ook niet aanvaard. — Red.)

Opmerkelijk is, dat wij gelijktijdig met de Grijze Snip aan dezelfde plas een andere Noord-Amerikaanse dwaalgast waarnamen, n.l. een Gestreepte Strandloper (*Calidris melanotos*), waarover men kan lezen in het volgende artikel. Onder de Watersnippen zouden zich ook Noord-Amerikaanse dwaalgasten kunnen bevinden. De Amerikaanse „Wilsons Snipe” hoort n.l. tot dezelfde soort als onze Watersnip en is in het veld van deze niet te onderscheiden.

Dikwijls hangt het verschijnen van Noord-Amerikaanse vogels in West-Europa samen met westerstormen, die hen over de noordelijke Atlantische oceaan drijven. Het Hoofd van de Klimatologische Dienst van het K.N.M.I., Dr. H. ten Kate, deelde ons mede, dat vooral in de week voorafgaande aan 4 september 1971 boven het noordelijk deel van de Atlantische oceaan een sterke stroming tussen zuidwest en west aanwezig was. Deze stroming wordt echter beschouwd als een voor ieder jaargetijde normaal verschijnsel.

Gaarne danken wij Prof. Dr. K. H. Voous voor het kritisch lezen van het manuscript en Drs. J. B. Hulscher, Dr. H. Ringleben en Dr. J. Wattel voor hulp bij het vinden van literatuur over waarnemingen van grijze snippen in Europa.

Naschrift C.N.A.: De gedetailleerdheid van de beschrijving van deze waarneming en de daarbij gevoegde kleurenfoto's hebben de C.N.A. in zijn vergadering van 25 maart j.l. doen besluiten de juistheid van de determinatie als „Grijze Snip” (*Limnodromus species*) te aanvaarden. De op de foto zichtbare, naar verhouding lange snavel en de roodbruine tekening op buik en flanken (in het betreffende stadium van de najaarsrui) wijzen naar het oordeel van de C.N.A. meer op de mogelijkheid, dat het hier handelde om *L. scolopaceus* dan om *L. griseus*. Mede doordat de roep van de vogel niet werd gehoord, kan deze soortdeterminatie evenwel niet als volledig zeker worden beschouwd. Voorlopig zou de C.N.A. de waarneming evenwel liever als *L. scolopaceus*, dan als onbepaald registreren. Subspecies van deze soort worden niet onderscheiden. K.H.V.

SUMMARY

A Dowitcher *Limnodromus spec.* has been observed from 4th to 7th September 1971 in the Northern part of the Netherlands (53°23'33" N, 6°9'25" E). The bird foraged with some 50 Snipes *Gallinago gallinago* in a shallow pond near the Western shore of the Lauwersmeer, a lake which originated from the Lauwerszee estuary after the closing by a dike in 1969. The bird showed dark brown patches on the wings, a greyish head, neck and upper breast and a rusty coloured belly around the legs and therefore apparently still was in a partial postnuptial molt. According to Jehl (1963) this is distinctive for the Long-billed Dowitcher *Limnodromus scolopaceus* in this time of the year. This is the first record in the Netherlands of a *Limnodromus species* accepted by the Bird Records Committee of the Netherlands (C.N.A.). This committee has also tentatively accepted the identification as a *Limnodromus scolopaceus*. Simultaneously with the Dowitcher an American Pectoral Sandpiper has been observed, which is described in the next paper.

LITERATUUR

- Andersson, J. 1967. Short-billed Dowitcher (*Limnodromus griseus*) at Ulricehamn, Vår Fågelvärld 26: 293-296.
- Ehrenroth, G. 1967. Record of Short-billed Dowitcher (*Limnodromus griseus*) in Sweden, Vår Fågelvärld 26: 289-292.
- Hodge, M. E. 1964. Schlammläufer auf Wangerooge, Beiträge zur Naturkunde Niedersachsens 17: 80.
- Jehl Jr., J. R. 1963. An investigation of fall-migrating Dowitchers in New Jersey, The Wilson Bulletin 75: 250-261.
- Jenning, W. 1962. The first record of the Long-billed Dowitcher (*Limnodromus scolopaceus*) in Sweden, Vår Fågelvärld 21: 285-291.
- Kist, J. 1972. Peterson's Vogelgids, Elsevier, Amsterdam.
- Michler, S. en H. Michler. 1964. *Limnodromus griseus* (Schlammläufer) erstmalig auf Texel, Beiträge zur Naturkunde Niedersachsens 17: 36-37.
- Nisbet, I. C. T. 1961. Dowitchers in Great Britain and Ireland, British Birds 54: 343-357.
- Pelzer, R. 1964. Observación de *Limnodromus griseus* en Andalucía, Ardeola 10: 63.
- Pitelka, F. A. 1950. Geographic variation and the species problem in the shore-bird genus *Limnodromus*, University of California Publications in Zoölogy 50: 1-108.
- Rousseau-Decelle, G. 1959. Capture en Loire-Atlantique d'un *Limnodromus griseus*, L'oiseau et la revue française d'ornithologie 29: 71-72.
- Snow, D. W. ed. 1971. The status of birds in Britain and Ireland, The British Ornithologists' Union, Oxford, London and Edinburgh.
- Wallace, D. I. M. 1968. Dowitcher identification; a brief review, British Birds 61: 366-372.

Adres: Dr. C. P. Sikkema, p/a Natuurkundig Laboratorium, Westersingel 34, Groningen.